

FRANTIŠEK DĚTEM

Jmenuji se František Bartoš.

Jako dospělý jsem se stal učitelem a vědcem. Zkoumal jsem, jak lidé žijí, jaké zvyky dodržují a jakým nářečím mluví v různých koutech Moravy.

Devítiletého byste mě mohli potkat ve Zlíně. Bylo by to před 174 lety!

Vypravte se se mnou do minulosti do času velikonočních příprav! Čeká na vás krátký příběh, objevování a velikonoční tvoření.

ZAČÍNÁME!

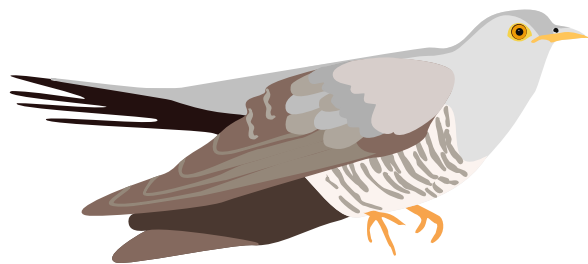
JARNÍ PŘÍRODA

Na jaře se příroda probouzí opět k životu. František při cestách do školy z Mladcové do Zlína bedlivě naslouchá, jak se z lesů, remízků i křovin ozývají jejich obyvatelé.

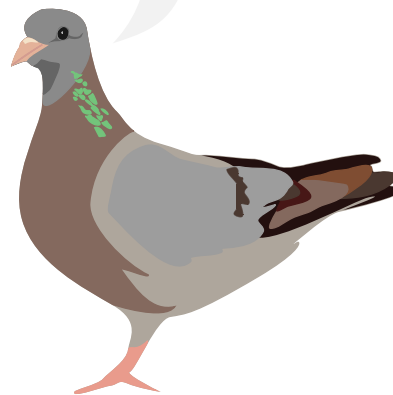
„Kdo to na mě volá?“ pomyslí si František.

Kliknutím na obrázek dostaneš odpověď a můžeš si poslechnout hlasy jarních zpěváků. Zkus si do jejich zpěvu říkat slova, která slyšel František.

Kluku! Kluku!
V lesi na buku!

Mój buk!
Mój buk!

Vežu, vežu, vežu
kvítí!

Která domácí zvířata snášejí vejce?

KVÍTÍ

Z proutěné kukaně se ozývá:

„Kokokovdák, snesla jsem vajíčko za paták, hospodyni na koření, hospodáři na tabák!“ (paták = drobná mince)

Františkova maminka sáhne do kukaně a vytáhne vejce. Chystá totiž výslužku pro koledníky. Bude rozdávat vejce vařená, barvená, ale dá si práci i s kraslicí s květinovými vzory.

Jaké květiny by měla na kraslici nakreslit? Třeba ty jarní!

Zkus mamince poradit a nakresli květiny, které by mohly zdobit kraslici. Vytvoř je z předkreslených tvarů. Nepřipomínají ti vidle?

Lidoví tvůrci (řezbáři, malíři, vyšivačky) se často inspirovali tvarem běžných věcí.

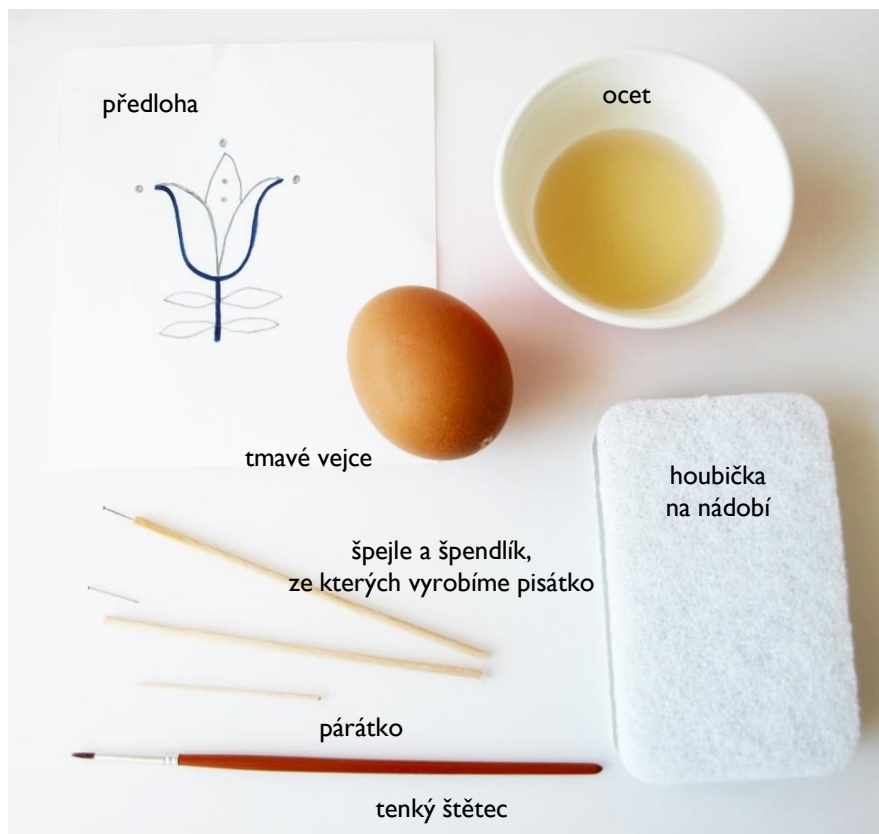

Jak vytvořit kraslici?

KRASLICE

Maminka si na kraslici vybrala vejce s tmavou skořápkou a bude ho zdobit vyleptáváním. Pisátko namáčí do octa a pomalu kreslí na skořápku květinový vzor. Postupuje po částech. Nechá ocet vždy chvíli působit a pak vejce umyje vodou. Světlehnědá kresba se lépe objeví, když vajíčko ještě opatrně očistí mokrým hadříkem. Tam, kde kresba není výrazná, nakreslí čáry octem znovu a postup opakuje, až je kraslice hotová. *Chceš si to zkusit také? Pozor! Ocet je slabá kyselina, která leptá nejen skořápku vajíčka, ale vysušuje také pokožku a nepříjemně zapáchá. Zdobené vajíčko může být vařené i vyfouklé. Skořápka je křehká, pracuj proto opatrně, ať ji nepromáčkneš.*

1. Octem nakreslí část květu. Nechej ocet 3–5 minut působit.

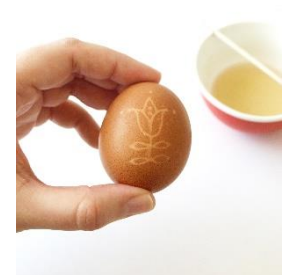
2. Vajíčko omyj vodou, ocet lépe setřeš prstem nebo houbičkou, utěrkou vajíčko osuš.

3. Pokračuj v kreslení a znovu nechej ocet 3–5 minut působit.

4. Vajíčko znovu omyj vodou a osuš. Pokud kresba není někde výrazná nebo obrázek není hotový, pokračuj v kreslení nebo oprav nevýrazné čáry. Omyj a osuš vajíčko.

Kraslice je hotová!

Pokud máte doma jen světlá vejce, můžete je obarvit. Uvařte je v cibulových slupkách. Kreslit octem na něj pak můžeš stejným způsobem.

Není vejce jako vejce. Na každé působí ocet trochu jinak. Pokud se hned nezadaří, nevzdávej to!

Koleda!

KOLEDA

Nastalo Velikonoční pondělí.

František v neděli upletl z vrbových prutů tatar a v pondělí s chlapci obchází „po mrskačce“.

Maminka také čeká na koledníky. František spěchá domů. Doufá, že maminka ještě žádného koledníka nepodarovala tou krásnou kraslicí, kterou zahlédl, když ji maminka kreslila pisátkem a octovou vodou.

Rychle odříkává mamince koledu:

Kázal kadlc i kadlička,
Byste dali tři vajíčka,
Jedno bílé, dvě červené,
Šak vám sléпка snese iné.

(kadlc = tkadlec, kadlička = tkadlena)

František napjatě čeká, co si vykoledoval.

Maminka nadzvedne utěrku na ošatce, ve které se choulí jedno bílé vajíčko, dvě červeně nabarvená vejce a jedna kraslice s tulipány a lístky.

